

HỌC VIỆN KHỔNG TỬ

BIỂU TƯỢNG CỦA SỨC MẠNH MỀM VĂN HÓA TRUNG HOA

TS. NGUYỄN THỊ THU PHƯƠNG

TH S. PHẠM HỒNG YẾN

Viện Nghiên cứu Trung Quốc

Dẫn nhập

Trải qua 30 năm cải cách mở cửa thành công, ở đầu thế kỷ XXI Trung Quốc đã đạt được những bước tiến dài trong công cuộc phát triển kinh tế, xã hội cũng như nâng cao vị thế của mình trên trường quốc tế. Ngày nay, Trung Quốc đã là nền kinh tế lớn thứ ba thế giới sau Mỹ, Nhật và sắp chiếm vị trí thứ hai thế chỗ của Nhật Bản. Cùng với sức mạnh tổng hợp quốc gia không ngừng được tăng cường, giao lưu quốc tế ngày càng mở rộng, Trung Quốc đang dành mỗi quan tâm lớn cho "sức mạnh mềm", đặc biệt là sức mạnh về văn hóa. Trong văn kiện Đại hội 17 (năm 2007), Đảng Cộng sản Trung Quốc lần đầu tiên khẳng định, sức mạnh mềm là bộ phận cấu thành quan trọng của sức mạnh tổng hợp quốc gia, cũng như sức cạnh tranh quốc tế của đất nước. Văn kiện nhấn mạnh rằng "trong thời đại hiện

nay, vai trò của văn hoá trong cạnh tranh sức mạnh tổng hợp quốc gia ngày càng tăng. Ai chiếm cứ được đỉnh cao của phát triển văn hoá, người đó có thể nắm quyền chủ động trong cuộc cạnh tranh quốc tế khốc liệt này"¹. Đồng thời văn kiện cũng xác định muốn nâng cao sức mạnh và tầm ảnh hưởng của văn hóa ra thế giới, trước hết Trung Quốc phải tập trung vào ba hướng cơ bản: (1) Nhận thức toàn diện văn hóa truyền thống Trung Hoa, nâng cao giá trị mang tính thích hợp phổ biến, tăng cường sức ảnh hưởng quốc tế của văn hóa Trung Hoa; (2) Tích cực thúc đẩy sáng tạo, thúc đẩy hiện đại hóa văn hóa truyền thống; (3) Tăng cường giao lưu đối ngoại, thúc đẩy văn hóa Trung Hoa hướng ra thế giới.

Từ nhận thức trên, Trung Quốc đã đi đến lựa chọn việc thành lập Học viện Khổng Tử trên phạm vi toàn cầu là hạt nhân trong chiến lược gia tăng sức mạnh

mềm của mình, thực hiện hướng đi thứ ba vừa nêu.

1. Mục đích thành lập Học viện Khổng Tử và chức năng của nó

1.1. Mục đích thành lập Học viện Khổng Tử

Để hiểu được mục đích thành lập học viện Khổng Tử của Trung Quốc, trước hết chúng ta cần tìm hiểu tại sao Trung Quốc lại lấy Khổng Tử là tên gọi của cơ quan thúc đẩy tiếng Hán ở nước ngoài? Tại Đại hội Học viện Khổng Tử lần thứ nhất, Phó Ủy viên trưởng Đại hội đại biểu nhân dân toàn quốc Trung Quốc Hứa Gia Lộ giải thích: “Vì Khổng Tử là người thầy sống mãi trong lòng nhân dân Trung Quốc, học thuyết Nho gia với đại diện là Khổng Tử, hạt nhân là “lấy con người làm gốc”, “dĩ hòa vi quý”, “hòa mà không đồng”. Do vậy, đến nay, người Trung Quốc vẫn coi học thuyết này là nền tảng tư tưởng cùng chung sống hữu nghị với nhân dân các nước trên thế giới”. Khổng Tử là nhà tư tưởng, nhà giáo dục trong lịch sử Trung Quốc, là người sáng lập ra học thuyết Nho gia, một học thuyết có ảnh hưởng sâu rộng trên phạm vi toàn thế giới. Tên gọi này đã thể hiện rõ truyền thống văn hóa lâu đời của Trung Quốc, đồng thời thể hiện xu thế phát triển văn hóa Trung Quốc đang từng bước hội nhập vào nền văn hóa đa nguyên của thế giới²². Qua đó có thể thấy, với Trung Quốc và cả thế giới, Khổng Tử - người khai sáng ra học

thuyết Nho gia – chính là ký ức và biểu tượng của nền văn hóa Trung Hoa. Vì vậy, chọn Khổng Tử làm tên gọi cho cơ quan truyền bá tiếng Hán, văn hóa Hán ra toàn thế giới, sẽ giúp cho Trung Quốc dễ dàng phát huy tốt hơn những giá trị ưu trội được hình thành từ bề dày lịch sử, tính đa dạng của nền văn hóa có cốt lõi cơ bản là học thuyết Nho gia.

Học viện Khổng Tử được thành lập với mục tiêu cơ bản là “dạy Hán ngữ và truyền bá văn hóa của dân tộc Trung Hoa”²³. Trong bài phát biểu tại Đại hội Học viện Khổng Tử lần thứ 2, Ủy viên Quốc vụ Trung Quốc Trần Chí Lập nhấn mạnh, Học viện Khổng Tử phải trở thành “căn cứ địa phổ biến tiếng Hán ở nước ngoài, cửa sổ để bạn bè nước ngoài hiểu về Trung Quốc, sân chơi thúc đẩy sự giao lưu và hợp tác giữa Trung Quốc với các nước trên thế giới”²⁴.

Theo quan điểm của giới học giả Trung Quốc, Học viện Khổng Tử là những tổ chức giáo dục phi lợi nhuận được thành lập nhằm thúc đẩy sự phát triển đa văn hóa và hướng tới mục tiêu xây dựng thế giới hài hòa²⁵.

Bên cạnh đó, mục tiêu mang tính chiến lược lâu dài của Chính phủ Trung Quốc trong việc phổ biến học viện Khổng Tử chính là nâng cao ảnh hưởng của sức mạnh mềm ra phạm vi toàn thế giới, dựa trên giá trị tư tưởng nhân văn của Khổng Tử cũng như tinh hoa của nền văn hoá có bề dày hàng ngàn năm mà “Học viện Khổng Tử chính là biểu tượng

của “sức mạnh mềm” của Trung Quốc”⁶. Các phân tích bước đầu cho thấy, việc thành lập các Học viện Khổng Tử sẽ giúp Trung Quốc phát huy được lợi thế cơ bản của nguồn lực văn hóa *vốn có bề dày lịch sử và sức hấp dẫn đối với thế giới*. Bằng cách đó cộng với việc khai thác tối đa xu hướng toàn cầu hóa đang ngày càng lan rộng, Trung Quốc sẽ từng bước xây dựng một loại sức mạnh có khả năng gia tăng sức ảnh hưởng, sức cạnh tranh và quyền chủ động trong việc chi phối hành vi quốc tế.

Có thể thấy, việc phát triển các Học viện Khổng Tử là “hạt nhân” gia tăng sức mạnh mềm văn hóa của Trung Quốc trong thời điểm này song song với “sức mạnh cứng” sẽ giải quyết được ít nhất hai vấn đề. *Thứ nhất*, gia tăng sức hấp dẫn văn hóa thông qua sự “trỗi dậy hòa bình” của các Học viện Khổng Tử sẽ khiến cho các nước trên thế giới không coi Trung Quốc là – “một mối đe dọa” như Phương Tây từng e ngại. *Thứ hai*, thông qua sự lan tỏa ngày càng sâu rộng của ngôn ngữ và văn hóa nhờ hoạt động của các Học viện, Trung Quốc sẽ từng bước tạo dựng được những tiền đề cơ bản nhằm nâng hiệu quả các chính sách ngoại giao, nền chính trị quốc gia lên tầm cao mới, đạt được một trọng lượng mới trên trường quốc tế.

1.2. Chức năng của Học viện Khổng Tử

Học viện Khổng Tử được thành lập nhằm thúc đẩy việc dạy tiếng Hán như một ngoại ngữ cũng như nhằm trao đổi và hợp tác trong lĩnh vực giáo dục và văn hóa. Chức năng chủ yếu của Học viện Khổng Tử là chuyên đào tạo tiếng Hán và đào tạo đội ngũ giáo viên dạy tiếng Hán cho các quốc gia và khu vực trên toàn thế giới. Hiện nay, chức năng của Học viện Khổng Tử đã được mở rộng hơn, “Điều lệ của Học viện Khổng Tử” quy định Học viện Khổng Tử bao gồm các chức năng sau:

- (1) Dạy học tiếng Hán;
- (2) Đào tạo nâng cao chất lượng giáo viên dạy tiếng Hán;
- (3) Cung cấp các nguồn nhân lực về dạy tiếng Hán;
- (4) Luyện thi tiếng Hán, tổ chức thi và cấp Chứng chỉ Hán ngữ cho giáo viên dạy tiếng Hán;
- (5) Cung cấp thông tin và tư vấn về các vấn đề có liên quan tới giáo dục, văn hóa và các lĩnh vực khác;
- (6) Tổ chức các hoạt động giao lưu ngôn ngữ và văn hóa giữa Trung Quốc với các nước khác⁷

2. Quá trình hình thành và phát triển học viện Khổng Tử

Từ năm 2002, Bộ Giáo dục Trung Quốc và Nhóm lãnh đạo dạy học Hán ngữ đối ngoại Quốc gia đã đưa ra kế hoạch thành lập một cơ quan phổ biến ngôn ngữ ở nước ngoài. Tháng 3 - 2004,

Ủy viên Quốc vụ Trung Quốc Trần Chí Lập tuyên bố, các tổ chức tuyên truyền phổ biến tiếng Hán phi lợi nhuận ở nước ngoài chính thức được đặt tên là “Học viện Khổng Tử”. Từ năm 2004 khi Học viện Khổng Tử đầu tiên được thành lập đến nay, nhiều Học viện Khổng Tử, Lớp học Khổng Tử đã được thành lập ở nhiều quốc gia và khu vực trên thế giới, tạo nên cơn sốt Hán ngữ trên khắp các châu lục. Học viện Khổng Tử đang trở thành “tấm danh thiếp” truyền bá văn hóa Hán với hạt nhân là tư tưởng “hài hoà”, “hoà giải”, “hoà bình” của Khổng Tử ra khu vực và toàn thế giới.

2600 năm trước, cho dù được tôn xưng là “vạn thế sư biểu”, từng dẫn học trò đi chu du nhiều nước, thậm chí còn ước mơ “thừa phù phù ư hải” (ngồi bè gỗ ra biển), nhưng suốt cuộc đời, Khổng Tử chưa bao giờ vượt qua địa phận hai tỉnh Sơn Đông và Hà Nam. Thế nên, Khổng Tử có lẽ không bao giờ có thể tin rằng, vào thập kỷ đầu tiên của thế kỷ XXI, Học viện Khổng Tử mang tên ông đang trở thành “thương hiệu” quảng bá sức mạnh mềm văn hóa Trung Quốc, quảng bá hình ảnh, đất nước và con người Trung Quốc trên toàn cầu. Về cơ cấu hệ thống học viện này được phân thành hai cấp: Cấp thứ nhất là các Học viện Khổng Tử thường được thành lập ở các trường đại học và các cơ quan nghiên cứu nước ngoài; cấp độ nhỏ hơn là các Lớp học Khổng Tử là cơ quan vệ tinh của Học viện Khổng Tử, thường được thành lập

tại các trường tiểu học và trung học. Theo thống kê, tính đến cuối năm 2009, Trung Quốc đã thành lập được 282 Học viện Khổng Tử và 272 Lớp học Khổng Tử tại 88 quốc gia và vùng lãnh thổ trên thế giới⁸. Tại châu Á, có 90 Học viện Khổng Tử và Lớp học Khổng Tử đã được thiết lập ở 26 quốc gia và vùng lãnh thổ. Theo tính toán chưa đầy đủ, tại Nhật Bản có 17 Học viện, tương tự ở Hàn Quốc. Khu vực Trung Á có 24 Học viện. Riêng tại Đông Nam Á đã có 32 Học viện, 23 trong số này đặt tại Thái Lan, số còn lại đặt rải rác tại Philippines (2), Indonesia (1), Singapore (2), Malaysia (2), Myanmar (2)⁹.

Mặc dù Chính phủ Trung Quốc nhấn mạnh, Học viện Khổng Tử vận hành như những tổ chức phi chính phủ và phi lợi nhuận, nhưng nguyên tắc và ngân sách của nó lại được hướng dẫn và tài trợ bởi Hán ban thuộc Bộ Giáo dục Trung Quốc. Nói cách khác, Học viện sẽ trở thành nơi tập trung sự nỗ lực của Trung Quốc nhằm thúc đẩy nền văn hóa nhiều thế mạnh ra nước ngoài và qua đó gia tăng ảnh hưởng “mềm” của Trung Quốc trên thế giới. Năm 2007, trụ sở Học viện Khổng Tử tại Bắc Kinh đã chính thức đi vào hoạt động. Theo quy hoạch của Văn phòng Nhóm lãnh đạo quảng bá quốc tế Hán ngữ quốc gia, dự tính đến năm 2010, trên thế giới có khoảng 500 Học viện và Lớp học Khổng Tử, sau vài năm con số này có thể lên tới 1000¹⁰.

Bên cạnh chức năng chủ yếu là đào tạo Hán ngữ, phổ biến ngôn ngữ, chính

sách ngoại giao nhân dân và thúc đẩy phổ biến văn hóa Trung Hoa cũng được tận dụng một cách có hiệu quả ở các Học viện Khổng Tử. Nhiều nghiên cứu cho thấy, các Học viện này có khả năng thúc đẩy việc phổ biến văn hóa Trung Quốc ở ba phương diện:

Thứ nhất, Học viện Khổng Tử là nơi bồi dưỡng một không khí chân thành trên toàn thế giới nhằm ủng hộ cho việc học tiếng Hán.

Thứ hai, việc đưa ra học ngôn ngữ này sẽ định hình nên một nền văn hóa phổ quát với nghệ thuật, phim ảnh, đồ ăn, thời trang và cách sống của Trung Quốc. Văn hóa phổ quát bản thân nó có thể tạo nên một môi trường tình cảm ủng hộ Trung Quốc (ví dụ như việc học tiếng Hán, với mục đích ủng hộ Thế vận hội Bắc Kinh 2008 ...) và củng cố ảnh hưởng của sức mạnh mềm của Trung Quốc.

Thứ ba, Học viện Khổng Tử cũng thành lập “Quỹ Cầu nối Trung Quốc”, tài trợ cho các chương trình trao đổi sinh viên đại học và ủng hộ các nghiên cứu và phát triển giáo dục Trung Quốc ở nước ngoài. Ví dụ trường hợp Campuchia, Trung Quốc đã trở thành nhà cung cấp viện trợ lớn nhất cho Campuchia. Theo đó, các chương trình ngôn ngữ tiếng Hán đã chiếm lĩnh mọi góc phố thủ đô Phnôm Pênh, chỉ trong một trường dạy tiếng Hán đã có khoảng 14.000 học sinh theo học. Trước kia, học sinh Campuchia thường muốn đến Pháp và Mỹ theo học

các chương trình học ở bậc cao hơn thì nay họ đã chuyển sang tìm kiếm các trường đại học ở Thượng Hải. Từ năm 2002- 2004, số lượng học sinh Campuchia ở Trung Quốc đã tăng gần 20%¹¹. Tiếp theo là trường hợp Thái Lan, được sự tài trợ của Học viện Khổng Tử, tháng 6 năm 2009, “Triển lãm ngôn ngữ và văn hóa” đã diễn ra tại Công viên Hội chợ sinh vật cảnh thế giới Hoàng gia ở Chiang Mai. Sự kết hợp khéo léo giữa kỹ năng truyền bá Hán ngữ với vẻ đa dạng, hấp dẫn của 40 quây triển lãm giới thiệu chữ viết, thơ ca, nghệ thuật thư pháp và tranh vẽ truyền thống, hàng thủ công mỹ nghệ, trang phục cũng như nghi lễ uống trà cổ xưa của Trung Quốc đã thu hút hàng chục nghìn người tham gia. Có thể thấy, các chương trình tài trợ và hoạt động này đang trở thành cầu nối gia tăng sức hấp dẫn văn hóa quốc tế Trung Quốc và khuếch đại ảnh hưởng “mềm” của nó ở cấp cơ sở.

Thứ tư, kể từ năm 2004, Trung Quốc đã cử trên 2000 tình nguyện viên và giáo viên tới 35 quốc gia làm việc trong lĩnh vực giáo dục tiếng Hán ở nước ngoài, bao gồm cả các nước ASEAN như Indonesia, Lào, Phillipines, Singapore, Thailand và Việt Nam¹². Những “nhà ngoại giao nhân dân” này trở thành nguồn nhân lực quan trọng trong việc tạo dựng ảnh hưởng xã hội và văn hóa của Trung Quốc trong khu vực.

Có thể thấy, trong thời gian qua, các Học viện Khổng Tử với trọng tâm là

tuyên truyền ngôn ngữ và quảng bá văn hóa truyền thống đã làm cho sức hấp dẫn của Trung Quốc đối với thế giới ngày càng lớn. Sức hấp dẫn của các Học viện này đã tạo thành cơn sốt học tiếng Hán lan rộng khắp thế giới. Hiện nay, số lượng người học tiếng Hán toàn cầu đã vượt quá 40 triệu người¹³. Tại châu Phi, châu Mỹ, châu Á đặc biệt là khu vực Đông Nam Á số lượng học sinh học tiếng Hán đã tăng lên nhanh chóng. Ví dụ trường hợp Thái Lan, theo thông tin từ quan chức Bộ Giáo dục Thái Lan cho biết, hiện nay, ở Thái Lan dưới sự bảo trợ của 23 Học viện Khổng Tử, học tiếng Hán và tìm hiểu văn hóa Trung Hoa đã trở thành nguyện vọng của nhiều người Thái Lan, nhất là lớp trẻ. Cả nước Thái Lan có hơn 1000 trường học mở môn học tiếng Hán, khoảng 400.000 học sinh đang theo học tiếng Hán¹⁴. Theo điều tra của Ủy ban dạy tiếng nước ngoài của Mỹ, năm 2000, trên toàn nước Mỹ có khoảng 5.000 học sinh từ lớp 1 đến lớp 12 học tiếng Hán, năm 2007 con số này đã tăng lên tới 50.000 người (ở Mỹ có nhiều người Mỹ gốc Hoa), 55 trường trung học và tiểu học trên toàn nước Mỹ dạy tiếng Hán. Năm 2004, Học viện Khổng Tử đầu tiên được thành lập ở Mỹ, đến nay, đã có 31 Học viện Khổng Tử, số lượng đứng đầu thế giới¹⁵. Không chỉ vậy, theo nguồn tin từ quan chức Bộ Giáo dục Trung Quốc cho biết, hiện nay vẫn còn hơn 150 trường học và cơ quan của hơn 40 nước và vùng lãnh thổ

đã nêu ra yêu cầu thành lập Học viện Khổng Tử. Những con số này cho thấy, trong tương lai số lượng các Học viện Khổng Tử sẽ càng được nhân rộng và tăng mạnh trên khắp các châu lục, đây sẽ là nhịp cầu thúc đẩy hơn nữa hoạt động giao lưu văn hóa giữa Trung Quốc và thế giới¹⁶.

3. Một số đánh giá của các học giả về sức mạnh mềm văn hóa Trung Quốc

Trung Quốc đã không ngừng nhấn mạnh quan điểm trung lập về chính trị của các Học viện Khổng Tử. Thế nhưng, những điều kiện về chính trị và tư tưởng vẫn hiển hiện trong việc quản lý tổ chức và các hoạt động có liên quan và trong các xuất bản phẩm. Thí dụ, những người nhận học bổng “Quỹ Cầu nối Trung Quốc” được quyết định bởi Hán Ban có thể phản ánh mối quan tâm chiến lược của chính phủ dựa trên lợi ích quốc gia. Thêm vào đó, việc bố trí gần 300 Học viện Khổng Tử và bùng nổ các Lớp học Khổng Tử ở khắp các châu lục cũng gắn với đòi hỏi thân thiện về chính trị đã dường như gây ra nhiều ý kiến tranh luận. Vì ngoài quan điểm cho rằng, Trung Quốc đang tích cực tái thiết một nền văn hóa phổ quát trên các châu lục, thì tốc độ nhân rộng chóng mặt của các Học viện này cũng khiến người ta đi từ kinh ngạc, thán phục sang băn khoăn, và buộc phải so sánh với các “cỗ máy gieo hạt văn hóa” tên tuổi khác trên thế giới. Hội đồng Anh trải qua hơn 70 năm mới

thành lập được 230 chi nhánh ở nước ngoài, Viện Goethe (Đức) sau hơn 50 năm triển khai được 178 chi nhánh ở hải ngoại¹⁷. Vì vậy, xu thế tăng mạnh của các Học viện Khổng Tử chỉ có thể so sánh với sự tăng trưởng quá nóng của nền kinh tế Trung Quốc. Trong trường hợp này thuật ngữ tạm được coi là phù hợp để đặc chỉ đó là “tốc độ Trung Quốc”.

Tuy vậy, sự phát triển và phổ biến của Học viện Khổng Tử cũng đang phải đối mặt với những trở ngại không nhỏ. Một số học giả trong và ngoài Trung Quốc nhận định rằng:

Một là, người Trung Quốc có câu “dục tốc bất đạt”, trước hiện tượng trên, những ai quan tâm tới nền văn hóa nước này không khỏi đặt ra câu hỏi: Liệu tốc độ tăng chóng mặt như vậy có đảm bảo chất lượng không? Không ít nghiên cứu gần đây cho thấy, có nhiều quan ngại từ “tốc độ Trung Quốc” của các Học viện Khổng Tử. Cụ thể là: thiếu tài liệu giảng dạy và giáo trình chuẩn đang trở thành vấn đề nan giải của hệ thống các Học viện Khổng Tử ở Nhật Bản, Nga; thiếu giáo viên và nhân tài quản lý ở Đức; thiếu sự chỉ đạo và phối hợp thống nhất giữa các Học viện trên quy mô toàn cầu; còn nhiều thiếu sót và bất hợp lý trong phân bố giữa các khu vực (phân bố ở Âu – Mỹ nhiều, châu Á - Thái Bình Dương ít, phân bố ở các nước phát triển nhiều, các nước đang phát triển ít)¹⁸.

Hai là, tuy số lượng Học viện Khổng Tử và số người học tiếng Hán trên thế

giới tăng mạnh, song ảnh hưởng sức mạnh mềm của Trung Quốc đối với thế giới mới chỉ bắt đầu trong vài năm trở lại đây. So với Học viện Khổng Tử của người Trung Quốc, Học viện Goethe của người Đức và Hội đồng Anh đã bắt đầu cách đây hàng thế kỷ, do đó, ảnh hưởng của các nền văn hóa này đối với thế giới lớn hơn nhiều so với ảnh hưởng của sức mạnh mềm văn hóa của Trung Quốc. Giáo sư Từ Quang Dự-Học viện Quan hệ Quốc tế - Đại học Nhân dân Trung Quốc cho rằng, “Đối với cộng đồng quốc tế, tư tưởng của Khổng Tử và tư tưởng của Aristote không nằm trên cùng một bình diện. Do đó, những thứ như Học viện Khổng Tử muốn trở thành công cụ lan tỏa sức mạnh mềm của Trung Quốc, còn vấp phải sự hạn chế cố hữu”¹⁹. Tác giả cho rằng, muốn việc mở rộng sức mạnh mềm văn hóa mà hạt nhân là Học viện Khổng Tử gặt hái được thành công thì Trung Quốc còn cần phải cố gắng nhiều hơn nữa. Hơn nữa, hiện nay bản thân Trung Quốc cũng đang đứng trước thách thức “thâm hụt” lớn trong sự tương tác văn hóa với nước ngoài. Cụ thể, từ năm 2000-2004, Trung Quốc nhập khẩu 4.322 bộ phim từ nước ngoài, hầu hết là từ Mỹ, song lại xuất khẩu rất ít trong cùng kỳ. Doanh thu từ ngành thương mại sách của Trung Quốc chỉ bằng 1% con số này của Mỹ và các nước châu Âu²⁰. Do đó, “Việc Trung Quốc tăng cường sức mạnh mềm vẫn chưa thể đạt tới mục tiêu giành “chiến thắng”, trong một thời gian

ngắn nữa, nếu Trung Quốc có thể giảm bớt được hiện trạng thâm hụt sức mạnh mềm đã là một thành quả tốt lắm rồi”²¹. Học giả Chu Thanh Yên cho rằng, sức cạnh tranh văn hóa của Trung Quốc vẫn còn rất lạc hậu và Học viện Khổng Tử cần thêm các nội dung sâu sắc và mang tính linh hoạt hơn để thu hút sự chú ý của người nước ngoài, thay vì các nội dung văn hóa hời hợt bề ngoài và mang tính dập khuôn, cứng nhắc²².

Ba là, trong khi chú trọng việc mở rộng Học viện Khổng Tử ở nước ngoài thì ở trong nước Trung Quốc, nhận thức về tầm quan trọng của Khổng Tử và học thuyết Nho gia lại chưa đầy đủ. Học giả Vương Đạt Tam – Nghiên cứu viên Học viện Nghiên cứu Khổng Tử- Đại học Nhân dân Bắc Kinh cho rằng, vấn đề hiện nay là “không phải các nước khác không tôn trọng Khổng Tử, mà sự đánh giá ở trong nước Trung Quốc đối với địa vị và giá trị của Khổng Tử còn rất kém, thậm chí còn không theo kịp Mỹ”²³. Ví dụ, mặc dù trong những năm gần đây, có nhiều người ở trong nước kêu gọi triển khai phổ cập giáo trình dạy học toàn quốc về Khổng Tử từ bậc tiểu học đến bậc đại học, lấy ngày sinh của Khổng Tử làm ngày Tết nhà giáo..., nhưng đều chưa đưa vào chương trình nghị sự. Do đó, tác giả cho rằng, “cần phải nhận thức một cách tỉnh táo, sự phục hưng thực sự của văn hóa Nho gia, e rằng còn phải đi một chặng đường dài”²⁴.

Như vậy, tuy tốc độ lan rộng của các Học viện Khổng Tử xét về nhiều mặt đã

cho thấy tính hiệu quả của việc dạy Hán ngữ, nhưng đó mới chỉ là những viên gạch đầu tiên của một nền móng lớn. Còn một sứ mệnh khác, quan trọng hơn mà Chính phủ Trung Quốc kỳ vọng vào, đó là tìm cách gia tăng ảnh hưởng văn hóa Trung Quốc, nâng cao hình ảnh quốc gia, tăng thêm tình hữu nghị của Trung Quốc thì dường như các Học viện Khổng Tử chưa đủ sức lực để trở thành “thương hiệu” mạnh nhằm tăng cường sức mạnh mềm văn hóa của Trung Quốc trên quy mô toàn cầu.

4. Kết luận

Việc xúc tiến thành lập các Học viện Khổng Tử đang ngày càng làm tăng thêm sức hấp dẫn và thuyết phục của sức mạnh mềm văn hóa Trung Quốc trên toàn thế giới. Việc nhân rộng hàng trăm Học viện trên toàn cầu và hàng ngàn giáo viên ngôn ngữ kiêm những nhà truyền bá văn hóa đang thể hiện cách sử dụng linh hoạt sức mạnh mềm văn hóa của Trung Quốc. Về cơ bản những thành công ban đầu mà các Học viện Khổng Tử đạt được trong quá trình lan tỏa các giá trị văn hóa ra thế giới đã khiến Trung Quốc dường như đang được nhìn nhận thiện cảm hơn trong hình ảnh “con rồng thông minh” đang trỗi dậy với diện mạo “thân thiện” và “tử tế”. Tuy nhiên, đây mới chỉ là bước đi đầu tiên trong việc tạo dựng và mở rộng ảnh hưởng mềm của Trung Quốc ra toàn thế giới, để gạt hái thành công, Trung Quốc đã, đang và sẽ phải đối mặt với nhiều thách thức, đúng

như nhận định của Trần Lạc và Vương Lượng Lượng-Phóng viên tờ Hoàn cầu thời báo: “Sự phục hưng và truyền bá văn hóa của Trung Quốc còn phải đi một chặng đường dài”²⁵.

CHÚ THÍCH:

¹ Trung tâm Nghiên cứu văn hóa nghệ thuật Trung Quốc, Về Hội nghị Văn hóa lần thứ 8, *Chinaart08.com*

² (<http://www.wenhuacn.com/article.asp?classid=10&articleid=8283>).

³ (Trích lời Ủy viên Quốc vụ Trung Quốc Trần Chí Lập, Trần Giác Vạn, Ngô Đoan Dương: *Quá trình phát triển Học viện Khổng Tử ở nước ngoài*, Học báo Học viện Hành chính Giáo dục Quốc gia, số 4-2009)

⁴ Trích dẫn theo Bành Tân Lương: *Ngoại giao văn hóa và sức mạnh mềm của Trung Quốc: Một cái nhìn toàn cầu hóa*, Nxb Giảng dạy và nghiên cứu ngoại ngữ, Bắc Kinh, tháng 4/2008, tr. 471-472).

⁵ Xem thêm: Giới thiệu về Học viện Khổng Tử; Bành Tân Lương: *Ngoại giao văn hóa và sức mạnh mềm của Trung Quốc-Một góc nhìn toàn cầu hóa*, Nxb Giảng dạy và nghiên cứu ngoại ngữ, Bắc Kinh tháng 5/2008)

⁶ Trích lời học giả Chu Thanh Yên-Nghiên cứu viên Trung tâm nghiên cứu giao tiếp quốc tế thuộc trường Đại học Thanh Hoa (http://www.chinese.cn/college/en/article/2009-08/29/content_22308.htm

⁷ (Chức năng của học viện Khổng Tử, http://www.chinese.cn/college/en/article/2009-08/29/content_22308.htm

⁸ Khái quát tình hình phát triển học viện Khổng Tử. Nguồn: Mạng Học viện Khổng Tử http://college.chinese.cn/article/2009-10/23/content_77852.htm

⁹ <http://zhidao.baidu.com/question/119406548.html>

¹⁰ Bành Tân Lương: *Ngoại giao văn hóa và sức mạnh mềm Trung Quốc: một góc nhìn toàn cầu hóa*, , Dương Danh Dy, Trần Hữu Nghĩa, Hoàng Minh Giáp, Mai Phương, Vũ Lệ Hằng dịch, NXB Giảng dạy và nghiên cứu ngoại ngữ, Bắc Kinh 5-2008, tr.447

¹¹ <http://www.theglobalist.com/StoryId.aspx?StoryId=6241>

¹² www.hanban.edu.cn/en_hanban/contentphp (accessed on 2008/11/13).

¹³ Trần Giác Vạn, Ngô Đoan Dương, *Quá trình phát triển Học viện Khổng Tử ở nước ngoài*, Học báo Học viện Hành chính Giáo dục Quốc gia, Số 4/2009.

¹⁴ Học viện Khổng Tử bắc cầu giao lưu văn hóa mới giữa Trung Quốc và nước ngoài, <http://pilot.vn/?mod=news&page=view&id=5527>

¹⁵ Bành Tân Lương: *Ngoại giao văn hóa và sức mạnh mềm của Trung Quốc- Một góc nhìn toàn cầu hóa*, Nxb Nghiên cứu và dạy ngoại ngữ Bắc Kinh, Bắc Kinh, 2008, tr. 477

¹⁶ Học viện Khổng Tử bắc cầu giao lưu văn hóa mới giữa Trung Quốc và nước ngoài

¹⁷ Bành Tân Lương: *Ngoại giao văn hóa và sức mạnh mềm Trung Quốc: một góc nhìn toàn cầu hóa*, Dương Danh Dy, Trần Hữu Nghĩa, Hoàng Minh Giáp, Mai Phương, Vũ Lệ Hằng dịch, NXB Giảng dạy và nghiên cứu ngoại ngữ, Bắc Kinh 5/2008, tr.454.

¹⁸ Xem thêm Bành Tân Lương, *Ngoại giao văn hóa và sức mạnh mềm Trung Quốc: một góc nhìn toàn cầu hóa*, Dương Danh Dy, Trần Hữu Nghĩa, Hoàng Minh Giáp, Mai Phương, Vũ Lệ Hằng dịch, NXB Giảng dạy và nghiên cứu ngoại ngữ, Bắc Kinh 5/2008

¹⁹ Từ Quang Dự: *Ý thức sức mạnh mềm bắt đầu thức tỉnh*, Hoàn cầu thời báo, ngày 31-12-2009, tr. 14

²⁰ <http://www.chinaembassy.cz/cze/rdzt/srocpss/t276969.htm>.

²¹ Từ Quang Dự: *Ý thức sức mạnh mềm bắt đầu thức tỉnh*, Hoàn cầu thời báo, ngày 31-12-2009, tr. 14.

²² <http://www.chinaembassy.cz/cze/rdzt/srocpss/t276969.htm>.

²³²⁴ Vương Đạt Tam, Mỹ quy định ngày lễ tưởng nhớ Khổng Tử, Trung Quốc làm thế nào, Hoàn cầu thời báo, ngày 4-11-2009, tr. 15.

²⁵ Trần Lạc, Vương Lượng Lượng, Thương viện Mỹ thông qua Dự thảo kỷ niệm ngày sinh Khổng Tử- Chuyên gia cho rằng đó là sự phản ứng tích cực đối với việc quốc lực của Trung Quốc tiếp tục tăng cường, Hoàn cầu thời báo, ngày 30-10-2009, tr. 3.

TÀI LIỆU THAM KHẢO CHÍNH

1. Joseph S. Nye và William Owens. *"Kỷ nguyên thông tin của Mỹ"*, Các công việc đối ngoại. Tháng 3,4/ 1996, tr. 21.
2. Joseph S. Nye, Ngô Hiểu Huy...dịch: *Sức mạnh mềm: con đường thành công trên vũ đài chính trị thế giới*, Bắc Kinh, Nxb Phương Đông, năm 2005, tr. 11-13
3. Trung tâm Nghiên cứu văn hóa nghệ thuật Trung Quốc, Về Hội nghị Văn hóa lần thứ 8, *Chinaart08.com*
4. Học viện Khổng Tử bắc cầu giao lưu văn hóa mới giữa Trung Quốc và nước ngoài <http://pilot.vn/?mod=news&page=view&id=5527>
5. Bành Tân Lương, Dương Danh Dy, Trần Hữu Nghĩa, Hoàng Minh Giáp, Mai Phương, Vũ Lệ Hằng dịch, *Ngoại giao văn hóa và sức mạnh mềm Trung Quốc: một góc nhìn toàn cầu hóa*, NXB Giảng dạy và nghiên cứu ngoại ngữ, Bắc Kinh 5/2008
6. Thomas Lum, Wayne M. Morrison, and Bruce Vaughn, *China's "Soft Power" in Southeast Asia*, (Báo cáo về "sức mạnh mềm" của Trung Quốc tại Đông Nam Á) CRS Research for Congress, January 4, 2008
7. Michael Hsiao, *Transformations in China's Soft Power toward ASEAN* (Sự chuyển đổi trong sức mạnh mềm của Trung Quốc đối với ASEAN), China Brief Volume: 8 Issue: 22
8. <http://www.theglobalist.com/StoryId.aspx?StoryId=6241>
9. www.hanban.edu.cn/en_hanban/content.php (accessed on 2008/11/13).
10. <http://zhidao.baidu.com/question/119406548.html>

¹⁴ Hắc viŔn Khæng Tô b¼c cÇu giao l-u v'ın hĩa
mũ gi÷a Trung Quèc vµ n-íc ngoµi,
<http://pilot.vn/?mod=news&page=view&id=5527>

¹⁵ Bũnh TŔn L-ıng, Ngo'i giao v'ın hĩa vµ sŕc
m'nh mŔm cĩa Trung Quèc- Mết gĩa nhıxı toµn
cÇu hĩa, Nxb Nghi'ın cøu vµ d'ıy ngo'i ng÷ B¼c
Kinh, B¼c Kinh, 2008, tr. 477